

SOMUNCU BABA GERÇEĞİ

VE HACI BAYRAM-I VELİ İLE İLİŞKİSİ

"Somuncu Baba, Darende'nin eski şehir Hıdırlık mahallesinde, Şeyh Hamid-i Veli Cami Şerifi'nde bir türbe içinde oğlu Halil Taybi ile birlikte medfun bulunmaktadır."

Hayrettin İVGİN *

"Somuncu Baba", "Ekmekçi Koca" olarak bilinen ve asıl adı Şeyh Hamid Veli (Şeyh Hamidüdin-i Ak-sarayı); Kayseri'nin Akçakaya Köyü'nde doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak 730/1331 yıllarında doğduğu tahmin edilmektedir. Babası Şeyh Şemseddin Musa'dır. Aslen Türkistanlıdır ve Kayseri'ye geliş tarihi belli değildir. Dedesinin adı Abdullah'tır.

Babası öldükten sonra öğrenim yapmak üzere Şam'a, oradan Tebriz'e ve Tebriz'den Erdebil'e gitmiştir. Çünkü o yıllarda bu şehirler ilim merkezleriydi. Tebriz civarında bulunan Hoy kasabasında Şeyh Safiyyeddin İshak'ın torunu, Şeyh Hacı Alâaddin Ali Erdebili'ye (Ölümü 833/1429) öğrenci oldu. Bazı kaynaklar Somuncu Baba'nın Alâaddin ali Erdebili'ye değil Şeyh Sadreddin Erdebilî'ye (Doğumu: 704/1305 Ölümü:

* Kültür Bakanlığı APKK Uzmanı.

Harput dışında sözünü ettiğimiz yerlerdeki meclislerde cemiyetin çeşitli ekonomik, sosyal meseleleri konuşulur. Arada bir de müzik icrâ edilir. Yani bu meclisler birer sosyal müessese niteliğindedir. Harput'taki meclis ise daha çok bir "Musikî Meclisi", bir müzik teşkilatı gibidir. Diğerlerinden ayrı olarak Harput'taki bu meclislerde içki pek yaygın değildir. Son zamanlarda görülmeye başlanmıştır.

İlgi çekici bir konu da, Harput dışında da Harput müziğinin icrâ edilmesidir. Mesela Kerkük'te, Eğin (Kemaliye) de, Diyarbakır ve Bilecik'te de Harput müziği icrâ edilmektedir.

Eğin'in 354 yıl, Harput'a bağlı bir merkez olması bu durumu açıklamaktadır. Diyarbakır'ın da Elazığ'a yakınlığı en büyük tesir unsurudur. Ancak Kerkük ve Bilecik gibi uzak mahallerin Harput müziğinin tesiri altında kalması ilgi çekicidir.

Kerküklü folklorcu Suphi SAATÇİ, bir tebliğinde (13) Kerkük müziğinin Harput'un tesiri altında olduğunu ve muhalif, tecnis gibi makamların

Kerkük'e Harput'tan geldiğini belirtmiş, ancak sebepleri hakkında geniş izahat vermemiştir.

1940'lı yıllarda M. SARISÖZEN, H.B. YÖNEKEN ve R. YETİŞEN'den kurulu olan bir ekibin Bilecik'te yaptığı derlemelerde Elazığ-Harput türkülerine rastlanmıştır. Derleme bilgileri yetersiz olduğunda Harput müziğinin Bilecik'e nasıl gittiği hususunda bir kanaata varılamamıştır.

Bu kadar geniş bir coğrafyaya tesir etmiş olan Harput müziği ile ilgili bütün bu sorulara cevap vermek, geniş bir inceleme ve araştırma neticesinde mümkün olabilir. Biz bu yazımızla bütün bu sorulara cevap vermek niyetinde değiliz. Amacımız ilgililerin kafasında birer soru işareti yaratmak ve dikkatleri bu konu üzerine çekmektir. Ancak, Türk müziğini Klâsik, Halk, Sanat gibi türlere ayırmaya devam edeceksek, Harput müziğini de dördüncü bir tür olarak ele almanın gerekli olduğu düşüncesinde olduğumuzu da bir defa daha belirtmek isteriz.

(Dipnotları Sayfa 31'de)